

Najkrajšie jednodňové TÚRY

Ján Lacika

DAJAMA

edícia
KŠ

Najkrajšie jednodňové
TÚRY

Ján Lacika

Najkrajšie jednodňové TÚRY

1. vydanie, 2024

Autor textu: Ján Lacika

Editor a zodpovedný redaktor: Daniel Kollár

Fotografie: Ján Lacika

Grafická úprava: Marianna Lázničková

Jazyková korektúra: Rút Facunová

Tlač: NIKARA, Krupina

Vydalo vydavateľstvo DAJAMA ako svoju 387. publikáciu.

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy nesmie byť reprodukováaná v akejkoľvek forme bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

ISBN 978-80-8136-164-7

RNDr. Daniel Kollár – DAJAMA, Karloveské rameno 4B, 841 04 Bratislava,
tel.: +421 (2) 446 317 02, info@dajama.sk, www.dajama.sk

Obsah

Slovo autora	5
Naprieč Pezinskými Karpatmi (Malé Karpaty).....	6
Vršatské bradlá (Biele Karpaty)	10
Okolo Priehrady mládeže (Javorníky)	14
Manínske vrchy a tiesňavy (Súľovské vrchy).....	18
Bizarnými Súľovskými skalami (Súľovské vrchy)	22
Kysucké bradlá (Kysucká vrchovina)	26
Terchovské hrebene a tiesňavy (Malá Fatra)	30
Tlstá a Ostrá (Veľká Fatra).....	34
Kubínska hoľa (Oravská Magura).....	38
Babia hora (Oravské Beskydy)	42
Šíp (Veľká Fatra).....	46
Okolím Vlkolínca (Veľká Fatra).....	50
Na Veľký Choč (Chočské vrchy).....	54
Prosieckou a Kvačianskou dolinou (Chočské vrchy)	58
Roháčsky okruh (Západné Tatry)	62
Na hrebeň Roháčov cez Baranec (Západné Tatry).....	66
Račkovou a Jamníckou dolinou (Západné Tatry).....	70
Tichou a Kôprovou dolinou (Západné a Vysoké Tatry)	74
Mlynickou a Furkotskou dolinou (Vysoké Tatry)	78
Na Kôprovský štít (Vysoké Tatry)	82
Naprieč Vysokými Tatrami (Vysoké Tatry)	86
Studenými dolinami (Vysoké Tatry).....	90
Okolo Lesnice (Pieniny).....	94
Na Ďumbier (Nízke Tatry)	98
Na Kráľovu hoľu (Nízke Tatry).....	102
Severom Slovenského raja (Slovenský raj).....	106
Juhom Slovenského raja (Slovenský raj)	110
Spišskými travertínmi (Hornádska kotlina)	114
Severom Slanských vrchov (Slanské vrchy).....	118
Juhom Slanských vrchov (Slanské vrchy).....	122
Naprieč Vihorlatom (Vihorlat)	126
Zádielskou a Hájskou dolinou (Slovenský kras)	130
Po sopkách Cerovej vrchoviny (Cerová vrchovina).....	134
Južným svahom stratovulkánu Poľana (Poľana)	138
Okolo Kremnice (Kremnické vrchy)	142
V srdci Štiavnických vrchov (Štiavnické vrchy).....	146
Juhom Krupinskej planiny (Krupinská planina).....	150
Tri podoby novobanskej krajiny (Pohronský Inovec).....	154
Register	158
Literatúra	160

Slovo autora

Asi nebudeme ďaleko od pravdy s tvrdením, že najzdravším športom je turistika. Teraz nemáme na mysli davové „prepady“ pamätihodností, zábavných atrakcií či prímorských letovísk, ale len prosté túlanie sa prírodou pešo, na bicykli či na lyžiach. Ľudskému organizmu veľmi prospieva prirodzený pohyb. Pešie túry nám dávajú mnoho, pretože chôdza v primeranej miere prospieva nášmu telu a pobyt v prírode má blahodarné účinky na našu dušu. Ak k tomu ešte pridáme fenomén poznávania a objavovania nového, niet na čím uvažovať, stačí sa náležite obliecť, obuť, vystrojiť a vydať sa na výlet.

Táto kniha je akýmsi návodom, do ktorých kútov Slovenska by sme mali vyraziť. Máme veľké šťastie, že naša rozlohou malá krajina je mimoriadne pestrá a rôznorodá a má v ponuke stovky námetov, ako sa po nej zmysluplne prejsť a pritom navštíviť niečo iné a jedinečné. Keby bežný peší turista vyrazil na túru aspoň raz za týždeň, možno by do

konca života neprešiel všetky značkované turistické alternatívy, ktoré mu slovenská krajina ponúka. Z tohto obrovského priehrštia túr sme sa rozhodli vybrať tridsaťosem.

Pri výbere sme si stanovili niekoľko kritérií. Prvým bola nutnosť vyhnúť sa duplicitě s túrami prezentovanými v dvoch ďalších publikáciách našej knižnej trilógie. Snažili sme sa, aby naše túry nevedli po Ceste hrdinov SNP a ďalších diaľkových turistických trasách. Môžu ich iba pretnúť alebo využiť na krátkych úsekoch ako nevyhnutné prepojenie trasy. Ďalším kritériom je zacielenie na náročnejšie túry vyžadujúce absolvovanie celý deň. Zamerali sme sa na skúsených turistov schopných a ochotných od rána do večera prejsť väčšie vzdialenosti, zdolávať veľké prevýšenia a v niektorých prípadoch sa vedieť orientovať v neprehľadnom teréne či zvládať podmienky pohybu po skalnatom alebo exponovanom prostredí.

Pod Krúpovou hoľou

Na vrchole Veľkého Choča

Ak sú naše výlety pre zdatnejších a skúsenejších, neznamená to, že by po našej knihe nemali siahnuť tí ostatní, vrátane sviatočných turistov. V podstate každá z našich 38 peších túr ponúka možnosti zjednodušenia či skrátenia základnej trasy na všeobecne prijateľnú mieru. Viaceré výlety sa dajú rozdeliť na menšie a absolvovať po častiach. To už je na každom, ako s naším výberom naloží.

Tretím, nie však treťoradým kritériom výberu trás je pestrosť odzrkadľujúca mnohoraké črty nádhornej slovenskej krajiny. Snažíme sa čitateľov poslať na hrebene a vrcholy vysokých horstiev, do karpatských stredohorí rozmanitej genézy a v jednom prípade aj do malebnej vnútrokarpatskej kotliny. Zastúpené sú oblasti v minulosti modelované ľadovcami, pohoria obdarované bizarnými bralami, oblasti s rozvinutým povrchovým aj podzemným krasom, pohoria vytvorené z vyhasnutých sopiek a väčšie zastúpenie majú časti Slovenska, ktorými prechádza bradlové pásmo.

Trasy túr sú vytýčené tak, aby sa do nich vmestili najzaujímavejšie prírodné lokality,

akými sú skalné mestá, travertínové útvary, pralesy, ako aj hodnotné kultúrne a historické pamiatky zakomponované do prírodného prostredia. Pochopiteľne, na žiadnom výlete nesmú chýbať výhľady – či už z prirodzených vyhlíadok alebo rozhľadní – a upozorňujeme aj na turistickú infraštruktúru, ktorá nám môže našu pešiu turistiku spríjemniť a uľahčiť. Mali by sme byť radi, že na Slovensku máme nadmieru hustú a kvalitnú sieť turistických chodníkov, akú nám môžu mnohé krajiny závidieť. K tomu ešte treba pripočítať náučné chodníky, ktorých každým rokom pribúda.

Na záver ešte jedna poznámka. Väčšina z 38 túr má líniový charakter, inak povedané vedie krajinou z východiska do cieľa, ktoré nie sú totožné. Sme si vedomí, že motorizovaným turistom takáto forma asi nevyhovuje. Myslíme však na to, že ak autá a motocykle necháme doma v garáži či na parkovisku a na výlet sa vyberieme vlakmi alebo autobusmi, veľmi tým prospejeme prírode a vlastne aj sebe.

Ján Lacika

Naprieč Pezinskými Karpatmi

Ak by sme boli v Čachtických Karpatoch, stačilo by nám prejsť pešo čosi vyše hodiny a dostali by sme sa z jednej strany pohoria na druhú, pretože pohorie je tu široké menej ako tri kilometre. Pezinské Karpaty sú podstatne širšou horskou bariérou pásmového pohoria medzi Záhorskou a Podunajskou nížinou, nie však natolko, aby sme cez ňu naprieč neprešli v rámci jednej celodennej túry.

Vrchol Vysokej

Pezinské Karpaty sú najvyšším a zároveň plošne najrozľahlejším geomorfologickým podcelkom Malých Karpát. Hustá sieť turistických chodníkov nám dáva možnosť veľkého výberu trás, ktorými sa dá prejsť nimi naprieč, hoci v rámci celého pásmového pohoria sú najširšie. Miestami presahujú šírku 15 kilometrov. Pezinské Karpaty sa rozprestierajú od bratislavského Lamača na juhozápade až po obec Buková na severovýchode. Na ich území sa nachádza 38 najvyšších vrchov celého pohoria. Našu túru sme

vytýčili tak, aby sa do kompletného priečného pešieho prechodu dostali dva vrcholy z prvej desiatky. Najprv zdoláme druhú najvyššiu Vysokú a takmer v závere vystúpime na v poradí deviatu najvyššiu Veľkú homoľu. Oba vrcholy sú výhľadové a za dobrého počasia z nich uvidíme v podstate všetky najvyššie vrchy Malých Karpát.

Úplný priečny prechod Pezinskými Karpatmi nám ukáže mnohotvárnú podobu pohoria, pretne v podstate všetky hlavné geologické jednotky Malých Karpát

Trasa: Kuchyňa – Vývrat – Vysoká – Panské Uhliská – Čermák – Veľká homola – Zámčisko – Harmónia – Modra.
Čas: 9 hod. **Profil:** najnižší bod 180 m, najvyšší bod 754 m, celkové stúpanie 1 190 m, celkové klesanie 1 260 m.

Náročnosť: Náročnosť túry zodpovedá tomu, že vedie nevelmi členitým terénom Malých Karpát po značkovaných turistických chodníkoch. Jediným fyzicky namáhavším úsekom na trase je výstup z Vývratu na Vysokú s prevýšením približne 450 metrov. Vyšší stupeň náročnosti je daný dĺžkou túry 25 kilometrov. Skrátiť sa dá ukončením na Zochovej chate alebo v Harmónii.

a prekonáme oba výškové vegetačné stupne, nižší dubovo-hrabový a vyšší bukový. Zároveň zistíme, ako výrazne sa líšia strmé okrajové svahy pohoria od jeho prekvapujúco málo členitého vnútra.

Túra sa začína v záhorskej obci **Kuchyňa** (250 m). Na prvom úseku nás povedú modré turistické značky. Lúky nad dedinou poskytujú krásne výhľady na Borskú nížinu. Po rýchlom dosiahnutí zalesneného nízkeho hrebeňa sa po lesnej ceste dostaneme do doliny potoka Vývrat a k **horárni Vývrat** (300 m), neďaleko ktorej ešte donedávna stál páľfyovský poľovnícky zámoček.

Odtiaľto sa oplatí urobiť krátke odbočenie k nepatrným zrúcaninám zaniknutého **Kuchynského hradu** (415 m). Vedie k nemu žltá značkovaný turistický chodník. S návratom späť po rovnakej trase nám to zaberie necelú hodinu. Pokračujúc v túre od Vývratu po modrej značke sa dostaneme na zaujímavé miesto, kde dodnes vidno pozostatky niekdajšej úzkorozchodnej lesnej železnice, ktorou sa z malokarpatských lesov zväžalo drevo na parnú pílu v Malackách. Podľa malackých pamätníkov sa na vláčikoch legendárnej „štrečky“ často zviezli aj výletníci. Úsek trate na našej trase pri Vývratí postavili v roku 1933 ako predĺženie

železnice od horárne Baďura nad Rohožníkom cez Vývrat až na Hubalovú ležiacu hlboko vnútri Malých Karpát. Železničku zrušili v roku 1938.

Výstup na **Vysokú** (754 m) je spočiatku pomerne ľahký a strmším sa stáva až záverečný úsek od dosiahnutia skalného hrebeňa stúpajúceho až na hlavný vrchol jedného z najkrajších vrchov Malých Karpát. Od Borskej nížiny pôsobí Vysoká monumentálne. Hoci z viacerých uhlov pohľadu sa javí ako široká štíhla a vysoká pyramída, v skutočnosti je úzkym horským hrebeňom s dvojicou vrcholov oddelených plytkým sedlom. Na mapách nepomenovaný severovýchodný vrchol ležiaci mimo trás značkovaných turistických chodníkov je približne o 10 metrov nižší ako hlavný vrchol nesúci názov Vysoká. Výhľad od kríža na vrchole je orientovaný dovnútra pohoria, vďaka čomu vidíme, kadiaľ vedie zvyšok našej túry.

Symbolický cintorín

Zopár desiatok metrov od kríža na vrchole Vysokej je do skál nenápadne ukrytý malý symbolický cintorín zriadený na pamiatku ľudí, ktorí mali radi tento krásny malokarpatský vrch a boli nadšenými turistami. Svoju tabuľku tu má aj legendárny modranský turista a značkár Milan Ružek.

Symbolický cintorín na Vysokej

Horská lúka Čermák

V sedielku pod druhým vrcholom Vysokej sa modro značkovaný turistický chodník zatáča dovnútra pohoria a klesá na **Panské Uhliská** (610 m). Na rázcestí sa križuje s Cestou hrdinov SNP, čo „hrebenukárom“ putujúcim po chýrnej diaľkovej trase dáva príležitosť odskočiť si na vrchol Vysokej. Nám na krátkom úseku poslúži na presun na horskú lúku **Čermák** (595 m). Tu prekvapujúco zistíme, ako málo členitá je prírodná krajina uprostred pohoria. Lesná cesta vedie pomerne vysoko položeným terénom v nadmorskej výške približne 600 metrov.

Z obľúbeného piknikového miesta Čermák túra pokračuje po zelenej značke cez **Zbojnícke** (610 m) a **Vápenku** (605 m) do blízkosti druhého významného turistického cieľa. Krátky výstup nás dovedie na turistické rázcestie, od ktorého je len kúsok na vrchol **Velkej homole** (709 m). Nebyť rozhľadne nesúcej meno niekdajšieho správcu Alexandra Filípka, z dominantného vrchu východnej strany pohoria by sme toho veľa nevideli. Vďaka tomu, že najvyššia plošina drevenej stavby leží vyše 20 metrov nad

zemou, môžeme sa ponad koruny stromov rozhliadnuť do širokého okolia na všetky strany. Od rozhľadne sa oplatí zájsť si

Rozhľadňa na Velkej homoli

k neďalekým **Trom jazdcom** (687 m) a presvedčiť sa o tom, že táto kremencová skalka patrí v Malých Karpatoch medzi najkrajšie.

Na ukončenie túry sa núka niekoľko variantov. Najkratším zídeme k autobusu pri Zochovej chate a naopak pridlhé sú dve alternatívy zostupu končiace sa v Pezinku. Naplniac hlavný cieľ úplného prekonania celej šírky Malých Karpát sa však vydáme smerom na Modru. O čosi kratšie je schádzanie po modrej značke a o trochu dlhšia je trasa postupne po červených, žltých, modrých a znovu červených značkách cez Zámčisko a Harmóniu. Na **Zámčisku** (470 m) nás poteší výhľad na Podunajskú nížinu, ako aj viditeľné zvyšky hradiska osídleného minimálne od 8. storočia pred n. l.

V **Harmónii** (270 m) sa oplatí trošku potúlať a obdivovať niekoľko starobyľých vĺl pamätajúcich si počiatky turistiky a rekreácie na Slovensku. Osada získala už v roku 1888 štatút letoviska a názov dostala podľa prvej vily Harmónia. Tu by sa túra mohla aj končiť, pretože na miestnej autobusovej zastávke sme už prakticky na východnom úpätí pohoria. Komu to nestačí, môže

Traja jazdci

pokračovať po červenej značke pomedzi vinohrady až do centra vinohradníckeho mestečka **Modra** (180 m).

Veľká homoľa od západu

Vršatské bradlá

Vršatské bradlá sú jedným z najkrajších úsekov bradlového pásma, ktoré môžeme sledovať na mape Slovenska v dĺžke až šesťsto kilometrov. Formujú zďaleka viditeľnú hradbu tvorenú z vápencových bradiel podmanivo spestrujúcich krajinu Bielych Karpát. Popri nich sa dá prejsť v rámci zaujímavej jednodňovej túry, ktorá nám predstaví podstatnú časť ich nevšedných prírodných krás.

Bradlové pásmo je pozoruhodnou geologickou jednotkou, ktorá sa tiahne takmer celým Slovenskom od Záhoria až po ukrajinskú hranicu. Je úzkym pruhom, ktorý sa na viacerých miestach prejavuje ako výrazný bralný val pripomínajúci slávny Čínsky múr postavený ľudskou rukou proti nájazdom kočovníkov. Na rozdiel od neho je ten slovenský prírodným útvarom. Jeden z úsekov bradlového pásma lemuje Biele Karpaty v celej dĺžke pohoria od Záhoria až po Púchovskú dolinu. Najviditeľnejšou súčasťou malebnej horskej krajiny sú Vršatské bradlá

v rovnomennom podcelku tohto pohoria. Na našej túre ich budeme poznávať v smere od východu na západ.

Východiskovou obcou túry je **Lednica** (398 m) v okrese Púchov. Na úvod krásnej túry Vršatskými bradlami by sme si mohli dopriať trochu adrenalínu, ktorý nám ponúka návšteva miestneho hradu. Skôr, ako sa otvorí hradná brána pre návštevníkov, si môžeme zájsť na **Lednické skalky** (530 m) vyčnievajúce z lúčnych svahov na protiláhlej strane doliny. Ranná scenéria s mohutným bradlom týčiacim sa nad Lednicou je

Lednické bradlo od juhozápadu

Lednické bradlo z Lednických skaliek

úchvatná. V popredí bradla nemožno prehliadnúť hradnú zrúcaninu prilepenú na vápencovú skalu ako orlie hniezdo. Vynechať prehliadku **hradu Lednica** otvoreného počas letnej turistickej sezóny by bola veľká škoda. Prišli by sme o neobvyklý vstup do

hradu cez tunel vytesaný do tvrdej horniny, o vzrušujúci výstup po rebríku, aký poznáme z továrenských komínov, ako aj o kráčanie po schodoch vytesaných do ostrého hrebeňa končiacich sa na ohromujúcej vyhladke.

Trasa: Lednica – hrad Lednica – Červenokamenské sedlo – Červený Kameň – Červenokamenské bradlo – Červený Kameň – Chmeľová – hrad Vršatec – Vršatské Podhradie – sedlo Chotuč – Mikušovské bradlá – Mikušovce.

Čas: 9 hod. **Profil:** najnižší bod 308 m, najvyšší bod 925 m, celkové stúpanie 1 020 m, celkové klesanie 1 110 m.

Náročnosť: Jediným parametrom zvyšujúcim stupeň náročnosti túry je celková dĺžka 20 kilometrov. Výškový profil je vlnitý s miernou prevahou klesaní nad stúpaniami. Najťažší je výstup z Červeného Kameňa na vrchol Chmeľovej dosahujúci prevýšenie 570 metrov. Väčšiu mieru opatrnosti si vyžaduje pohyb po skalnom teréne na okruhu okolo Červenokamenského bradla a na hornom hrade Vršatec.

Od hradu sa vydáme po vrstevnicovej poľnej ceste smerom na juh. Naľavo od našej trasy leží farská záhrada, v ktorej sa podarilo objaviť kamenné základy zaniknutého kostola. Cesta nás dovedie na modro značkovaný chodník stúpajúci hore svahom. Spodná časť výstupu vedie lúkami a sadmi, nad ktorými čnie ostrý skalný hrebeň **Lednického bradla** s hradom na jeho začiatku. Permanentný výhľad naň sa stráca až v lesíku pod **Červenokamenským sedlom** (653 m). Našťastie sa na opačnej strane sedla krajina opäť otvára a z horskej lúky nás poteší nová úchvatná scenéria centrálnej časti Vršatských bradiel. Skôr, ako sa k nim vydáme, využijeme zaujímavú turistickú ponuku obce **Červený Kameň** (355 m) ležiacej v doline Tovarského potoka. Idúc po hlavnej ulici hore dedinou sa dostaneme na začiatok **náučného chodníka Okolo Červenokamenského bradla**. Okružná trasa dlhá vyše dva kilometre s prevýšením 130 metrov nám

Červenokamenské bradlo z náučného chodníka

zaberie asi poldruha hodiny. Dostaneme sa na nej do tesnej blízkosti Červenokamenského bradla a navyše môžeme odspodu obdivovať mohutné skalné defilé miestnymi ľuďmi prezývané Čínsky múr.

Máj na Červenokamenskom bradle

Ak sa nám pošťastí navštíviť obec Červený Kameň začiatkom mája, uvidíme na vrchole Červenokamenského bradla vztýčený máj. Keďže je v dedine mnoho slobodných dievčat a miestni mládenci nestíhajú každému postaviť tento symbol lásky, vznikla tradícia vztyčovať ho na vrchole 45 metrov vysokej skalnej ihly, ktorý je bežnému smrteľníkovi neprístupný. Podľa miestnej povesti sa skala raz ročne otvára, aby odvážlivci mohli nazrieť do jej útrobov. Zdá sa, že tým dňom nie je prvý máj, lebo tajomný úkaz zatiaľ žiaden staviteľ mája nezažil.

Z Červeného Kameňa k Vršatským bradlám vedú dva paralelné turistické chodníky. Z juhu ich obchádza podstatne ľahšia modro značková trasa, avšak my si radšej zvolíme severný variant označeným žltými turistickými značkami. Najťažší úsek na celej

túre nás dovedie do sedielka, z ktorého sa dá odbočiť na **Chmelovú** (925 m). Dosiahnutím jej vrcholu, od ktorého je v Bielych

Vršatské bradlá z hradu Vršatec

Karpatoch vyššia len Veľká Javorina, sa ocitneme na najvyššom bode celej túry. Bradlo neobvyklého bochníkového tvaru má lúčny vrchol umožňujúci polkruhový výhľad na južnú stranu, kde môžeme obdivovať krásu Vršatských bradiel z netradičného uhla pohľadu - odzadu. Návratom do sedielka budeme pokračovať strmým zostupom na príjazdovú cestu k ubytovacím zariadeniam.

Od parkoviska je už len kúsok ku štrbine v skalnej hradbe **Vršatských bradiel**. Naľavo od priehyby sa dvíha ostrý skalnatý hrebeň kulminujúci na Javorníku (898 m). Ten je však pre turistov z dôvodov ochrany prírody neprístupný, preto sa naša pozornosť sústreďí na nižšie zoskupenie brál naľavo od cesty. Nižšie, ale tiež impozantné bradlo v sebe skrýva zvyšky stredovekého **hradu Vršatec** (805 m). Prístup k obnovovanému dolnému hradu je pomerne ľahký, o to ťažší a nebezpečnejší je krkolomný výstup na horný hrad. Na vrcholovom hrebeni nájdeme ohromujúcu vyhlíadku predstavujúcu Vršatské bradlá v plnej kráse. Človek žasne nad odvahou staviteľov opevneného sídla obávaných lúpežných rytierov.

V obci **Vršatské Podhradie** (660 m) pod dramatickou kulisou Vršatských bradiel máme nielen možnosť prípadného ukončenia výletu, ale aj poslednú príležitosť občerstvenia pred záverečným úsekom. Sledujúc modré turistické značky sa dostaneme do **sedla Chotuč** (620 m) ležiaceho medzi bradlami Javorník a Chotuč. Z rázcestia v sedle odbočíme na lesnú cestu, po ktorej sa budeme vzdalovať od centra pohoria k jeho okraju. Po obídení bochníkového bradla Chotuč (795 m) trasa vstupuje do podmanivej lúčnej krajiny s úžasnými výhľadmi. Z plochého chrbta mierne prečnievajú **Mikušovské bradlá**, ktoré sú pekným príkladom toho, že bradlové pásmo môže mať aj podobu drobných bradlových tvrdošov. Veľké Hradište (525 m) a Malé Hradište (531 m) sú zalesnené, preto nám bude stačiť vystúpiť na lúčne bradlo Mokrá skala s výhľadmi ponad jamy, ktoré tu zostali po lokálnej ťažbe mangánovej rudy. Od Mikušovských bradiel zeleno značkovaná turistická trasa pokračuje do Pruského. Pre nás výhodnejší však bude **náučný chodník Mikušovské bradlá** smerujúci do bližších **Mikušoviec** (308 m).

Hrad Vršatec z Chmeľovej

